

MEZI KRUŠNÝMI HORAMI A ČESKÝM STŘEDOHOŘÍM

DŮL BÍLINA - JAK DÁL?

Důl Bílina na Mostecku je jedním z největších hnědohorných důlů v zemi. Těžba byla zahájena v roce 1844 a dodnes je důl jedním z největších zdrojů energie v České republice. Důl Bílina produkuje ročně kolem 10 milionů tun hnědého uhlí, které se využívá především k výrobě elektřiny a tepla.

Důl Bílina se nachází v území mezi Krušnými horami a Českým středohořím. Těži se zde hrdě uhlí kvalitního koksovačského typu. Těžba probíhá metodou odkryté těžby, kdy se uhlí těží pomocí rypadel a ráslečně se dopravuje na zpracovatelskou linku.

Je důležité zmínit, že těžba hnědého uhlí má negativní dopad na životní prostředí a zdraví místních obyvatel. Mezi hlavní negativní dopady těžby na okolí patří také hluk a vibrace. Také těžba způsobuje změněnou vodu a vzduchu, a také velké degradaci krajiny a ztrátu biologické rozmanitosti. Těžba v okolí Bílina způsobila ohrožení zasněžených krajiny, která se nachází podzemně a vodorovně zrnitě.

Těžba nerostných surovin je těžkou činností průmyslových společností. Stejně má výrazné dopady na krajinu. Těžební tvary reliéfu, jako jsou terasy, důla a hády, jsou často velmi rozptílené a mění charakter krajiny. Tyto tvary jsou tradičně chápány jako negativní a používají se pro různé metaforické přirovnání. Jsou stěžejním antropogenním výtvozem jako jiné zemědělské aktivity. Výzkumy však ukázaly, že těžební tvary nejsou ani postizivní ani negativní, ale záleží na tom, co těžba přinesla a co se stalo. Těžba má destruktivní dopad na krajinný prvek, jako jsou lesy, biotopy a biodiverzita, ale vytváří také nové biotopy, které jsou často unikátní v krajině. Tyto biotopy poskytují útočiště pro mnohé druhy organismů, které jsou na ně vázány, a mohou být poselstvími úkrytů pro některé druhy.

Každé místo je unikátní a vyžaduje individuální přístup a náhled pro reaktivaci, je třeba se zamyslet nad tím, jaký přístup bude nejlepší pro konkrétní lokalitu, což může být odlišné od mnoha faktorů, jako jsou geografické podmínky, typ půdy, klima a další faktory. Proto je důležité nejen dodržovat zákony, ale také využívat specifické znalosti, které budou respektovat přirozené podmínky a vlastnosti daného místa.

Aktuální situace v okolí důlu Bílina není příjmová pro dopady životního prostředí. Těžební společnost Severočeské doly, která provozuje důl Bílina, však tvrdí, že těžba uhlí přináší v souvislosti se zákony a s maximálním ohledem na ochranu životního prostředí. Společnost také investuje do reaktivace těžebních oblastí a snaží se minimalizovat negativní dopady těžby. Po vyhodnocení dopadů na životní prostředí (EIA) vydalo Ministerstvo životního prostředí závazné rozhodnutí o zřízení územní ochrany životního prostředí v těžbě uhlí od roku 2025.

Konec těžby se pomalu blíží a nyní je potřeba se zamyslet, jak tato část krajiny bude fungovat dál. Mělo by se naplánovat jakýmsi směrem se začít odvíjet a jakou bude mít funkci. Je to velké otázkové a otázkové téma. Může být třeba postavit jak tento prostor bude vypadat a jaké využití bude mít.

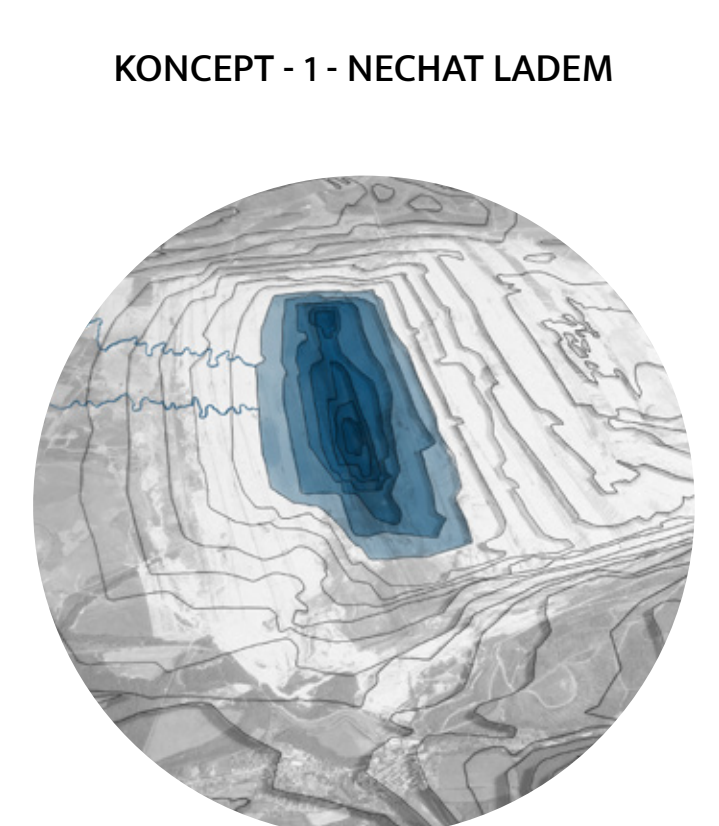
Rozhodnutí jsem se zaměřil na toto téma, neboť mne zaujalo velmi nekonečnými možnostmi přístupu. Celkové je velký problém s obnovou postindustriální krajiny, který vyžaduje inovativní přístupy. Na počátku jsem si kládal otázku, jakým směrem se vůbec vydat a co přesně od svého příjetí očekávám. Nicméně, rozhodnutí jsem se pro klasický projekt s jasným náhledem, ale chtěla jsem se vydat netrardičním směrem, abych otevřela možnost různým přístupům a řešeníům budoucnosti důlu Bílina.

Diplomní projekt má za cíl představit různé přístupy ke zpracování příjezdu důlu Bílina po ukončení těžby uhlí. Existuje mnoho možností, jak s touto krajinou po těžbě pracovat, a já se budu snažit vytvořit a zhodnotit různé koncepty a jejich dopady. Tato práce je jakýmsi katalogem, který koncepty ukáže, jakým všemi směry se dá jít. Budoucnost důlu je navržena z různých úhlů pohledu a jsou zdiskutovány všechny výhody, nevýhody a dopady jednotlivých konceptů. Některé koncepty mohou být až utopické a některé naprák.

SOUČASNÝ STAV

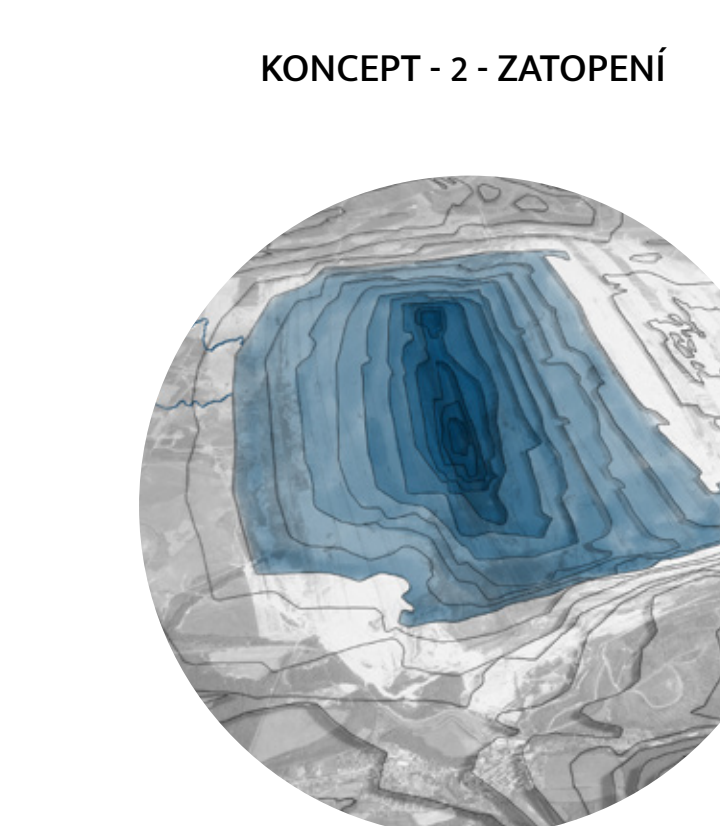
MORFOLOGIE TERÉNU DNES

MORFOLOGIE TERÉNU V ROCE 2025

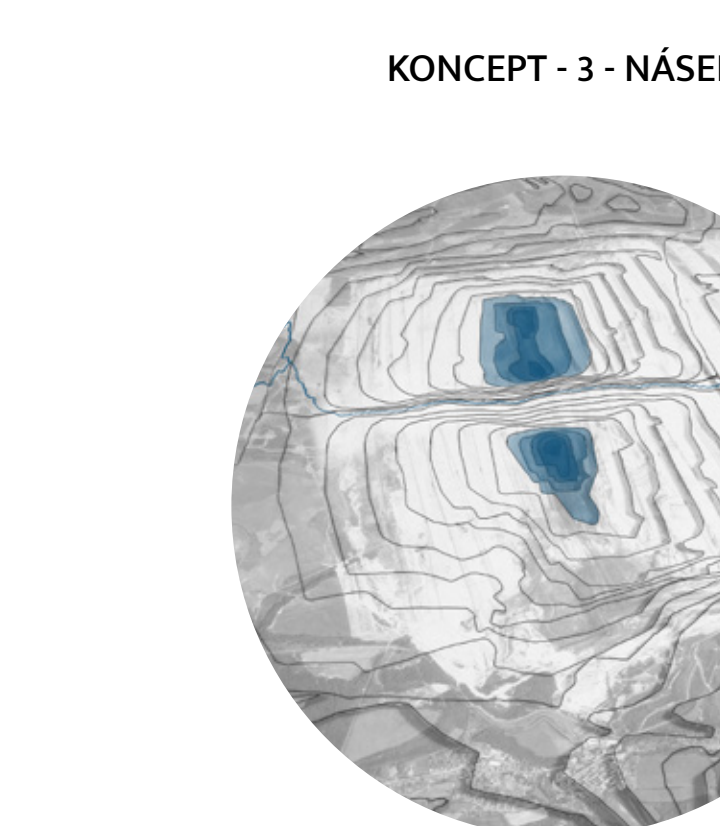
KONCEPT - 1 - NECHAT LADEM

Prvním konceptem ohledně budoucnosti podruží důlu Bílina je nechat ladem. Tento koncept je založen na tom, že se důl nechá zcela zopustit a vzniká je tak volná vodní nádrž. Tento nápad se zpočátku jevil jako velmi odvážný, protože terén by se kolem nemusel upravovat a vytvářet nádrž by se pouze nechala naplnit vodou. Stejně jako revitalizace se jí v minulosti uplatnila u prvních důlů v okolí, největší odvětví jezeře, která byla napuštěna jsou například Mlýnská nádrž. Nicméně, město v minulosti v okolí patří Barbora a Matylda.

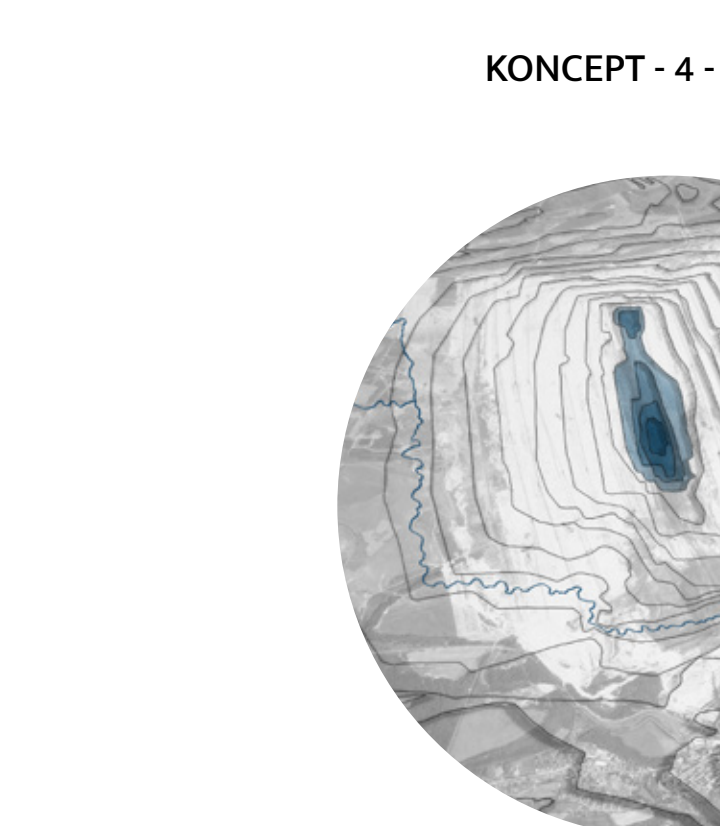
KONCEPT - 2 - ZATOPENÍ

Tento způsob revitalizace důlu je spočívá v tom, že se důl nechá zcela zatopit a vzniká je tak volná vodní nádrž. Tento nápad se zpočátku jevil jako velmi odvážný, protože terén by se kolem nemusel upravovat a vytvářet nádrž by se pouze nechala naplnit vodou. Stejně jako revitalizace se jí v minulosti uplatnila u prvních důlů v okolí, největší odvětví jezeře, která byla napuštěna jsou například Mlýnská nádrž. Nicméně, město v minulosti v okolí patří Barbora a Matylda.

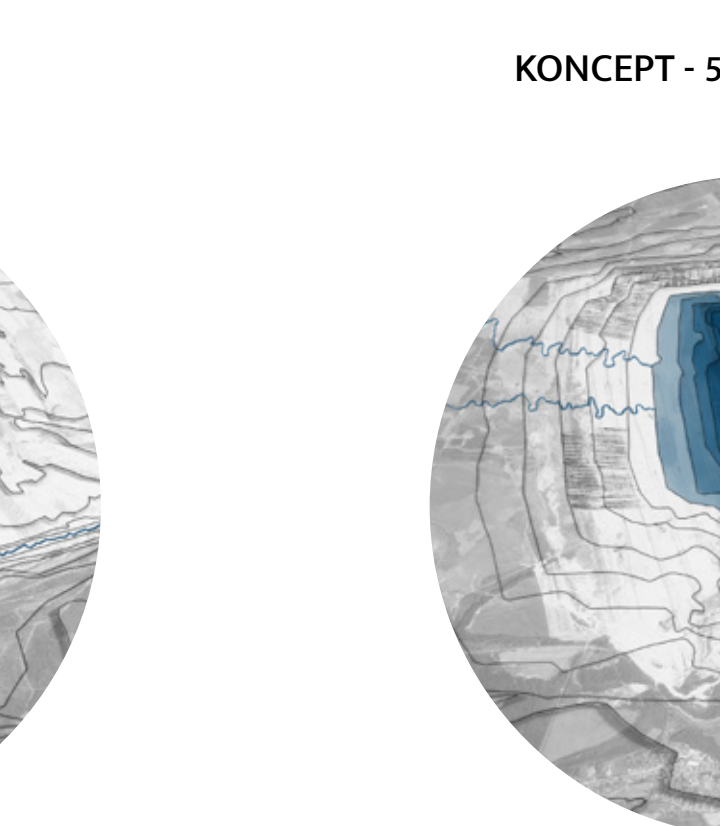
KONCEPT - 3 - NÁSEP

Jedním z dalších navržených konceptů se zaměřuje na využití odkryté zóny pro plánovanou těžbu do roku 2025. V této koncepci se zpočátku jevil jako velmi odvážný, protože terén by se kolem nemusel upravovat a vytvářet nádrž by se pouze nechala naplnit vodou. Stejně jako revitalizace se jí v minulosti uplatnila u prvních důlů v okolí, největší odvětví jezeře, která byla napuštěna jsou například Mlýnská nádrž. Nicméně, město v minulosti v okolí patří Barbora a Matylda.

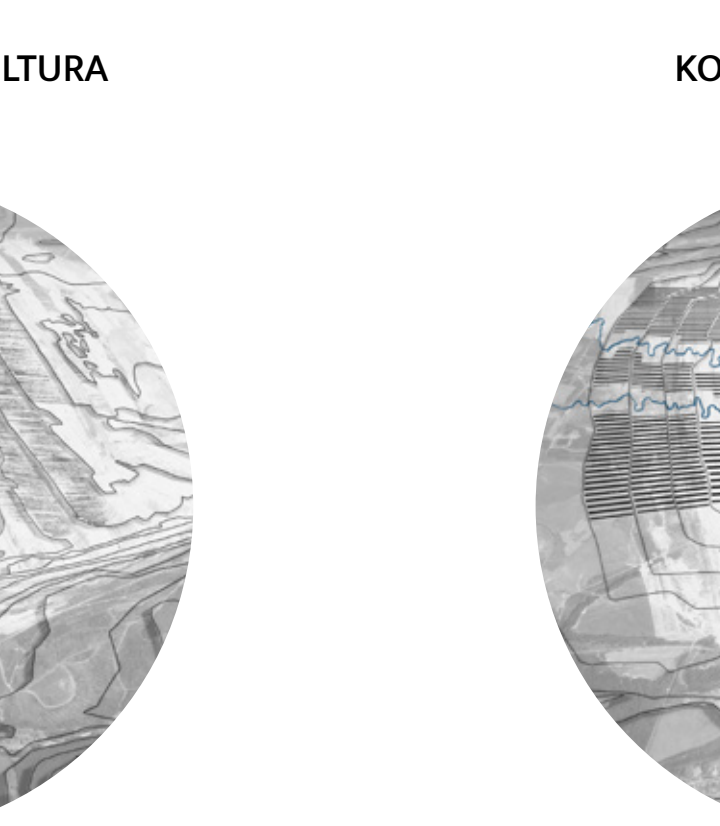
KONCEPT - 4 - OKLIKA

V minulosti se potok v okolí důlu Bílina protáhl územím, kde dnes probíhá těžba. V současné době je však lomský a řadičský potok částečně odkloněn a přemístěn, aby se zabránilo záplavám v místě těžby. V rámci jednoho z konceptů by se takový potok mohl částečně vrátit do svého původního postupu a větší podíl území důlu „oklika“ částečně vychází ze stejného konceptu jako „násep“, ale zde využití vodní energie bude důle. Těžba, tak potok by odklonoval současnou hranici důlu a poté by vstoupil do Bíliny.

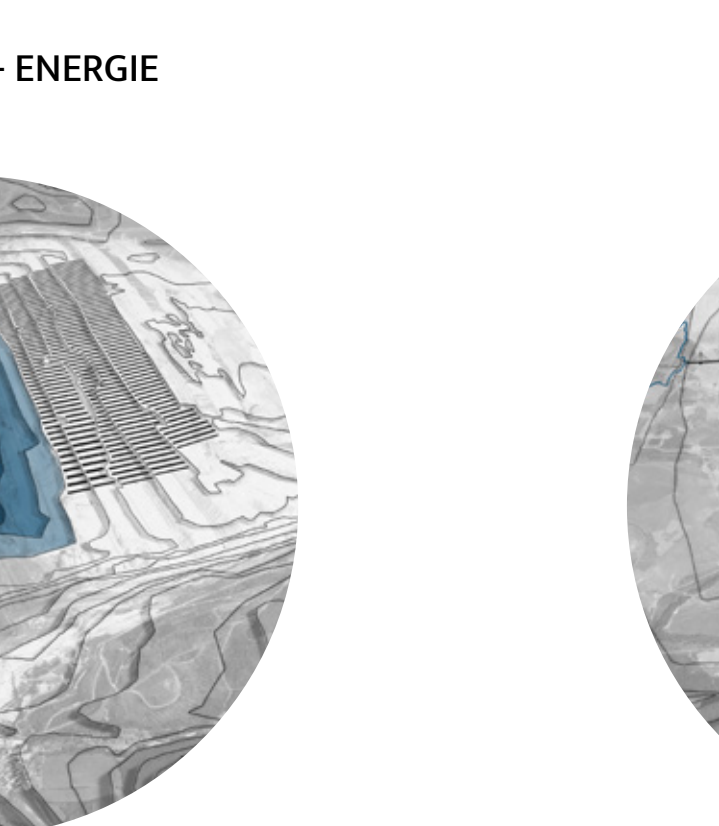
KONCEPT - 5 - AGROKULTURA

Pokud by se důl Bílina využil pouze k zemědělské činnosti, mohl by být využit různě. Formy zemědělské činnosti. Vzhledem k tomu, že zemědělská zóna v okolí může být velmi rozptílená, mohl by být tento prostor využit k rozvoji zemědělské produkce a zasažení místních lidí. Často se uvažuje s tím, že se mohl stát místem, které by mělo být těsně spojené s krajinou a jejími svazky důlu Bílina. Mezi rostlinami, které by mohly být pěstovány v této oblasti, mohl by být například řepka, olivky a vinná réva.

KONCEPT - 6 - ENERGIE

Dnes jsou hlavními zdrojem energie fosilní paliva, zejména ropa, plyn a uhlí. Tyto zdroje jsou však omezené. Proto se začíná hledat nové zdroje energie, které by byly udržitelné a šetrné k životnímu prostředí. Pokud se tedy důl budoucnosti má krajinou zaplnit fotovoltaickými panely, tak by se mohl využit místo a plocha, které jsou nějakým způsobem odčerpány. Důl Bílina také poskytl výhledy pro krajinu a zde navržená a mohl by být ideálním místem pro výrobu elektrické energie.

KONCEPT - 7 - AKVADUKT

Posledním a třeba utopickým náhledem na revitalizaci důlu Bílina je využití odvozeného akvaduktu. Samotný akvadukt by například jasnou výtvarnou měřítkou vyvolal vodu, který by původně protékal dřevěným cípem důlu Bílina. Tento akvadukt by sloužil nejen k obnově toku vody, ale také by mohl plnit funkci kulturního společenství a výtvarného díla důlu. Využití by akvadukt představoval monumentální stavbu, která by se vyznačovala krajinnou a nabízela panoramatické výhledy na okolí.

VÝHODY

- Ekonomicky nezávislé: Samotná sukcese není finančně náročná, protože přirozeně vzniká sama.
- Obnovuje půdu: Přirozená sukcese obnovuje půdní strukturu a vlivněji obnovuje půdní úrodnost a vlivněji obnovuje půdní úrodnost.
- Biologická diverzita: Přirozená sukcese vede ke zvýšení biologické diverzity a tedy k větší rozmanitosti života a obnově ekosystému.

VÝHODY

- Nezávislost: Přirozená sukcese není finančně náročná, protože přirozeně vzniká sama.
- Obnovuje půdu: Přirozená sukcese obnovuje půdní strukturu a vlivněji obnovuje půdní úrodnost a vlivněji obnovuje půdní úrodnost.
- Biologická diverzita: Přirozená sukcese vede ke zvýšení biologické diverzity a tedy k větší rozmanitosti života a obnově ekosystému.

VÝHODY

- Ekonomicky nezávislé: Samotná sukcese není finančně náročná, protože přirozeně vzniká sama.
- Obnovuje půdu: Přirozená sukcese obnovuje půdní strukturu a vlivněji obnovuje půdní úrodnost a vlivněji obnovuje půdní úrodnost.
- Biologická diverzita: Přirozená sukcese vede ke zvýšení biologické diverzity a tedy k větší rozmanitosti života a obnově ekosystému.

VÝHODY

- Ekonomicky nezávislé: Samotná sukcese není finančně náročná, protože přirozeně vzniká sama.
- Obnovuje půdu: Přirozená sukcese obnovuje půdní strukturu a vlivněji obnovuje půdní úrodnost a vlivněji obnovuje půdní úrodnost.
- Biologická diverzita: Přirozená sukcese vede ke zvýšení biologické diverzity a tedy k větší rozmanitosti života a obnově ekosystému.

VÝHODY

- Ekonomicky nezávislé: Samotná sukcese není finančně náročná, protože přirozeně vzniká sama.
- Obnovuje půdu: Přirozená sukcese obnovuje půdní strukturu a vlivněji obnovuje půdní úrodnost a vlivněji obnovuje půdní úrodnost.
- Biologická diverzita: Přirozená sukcese vede ke zvýšení biologické diverzity a tedy k větší rozmanitosti života a obnově ekosystému.

VÝHODY

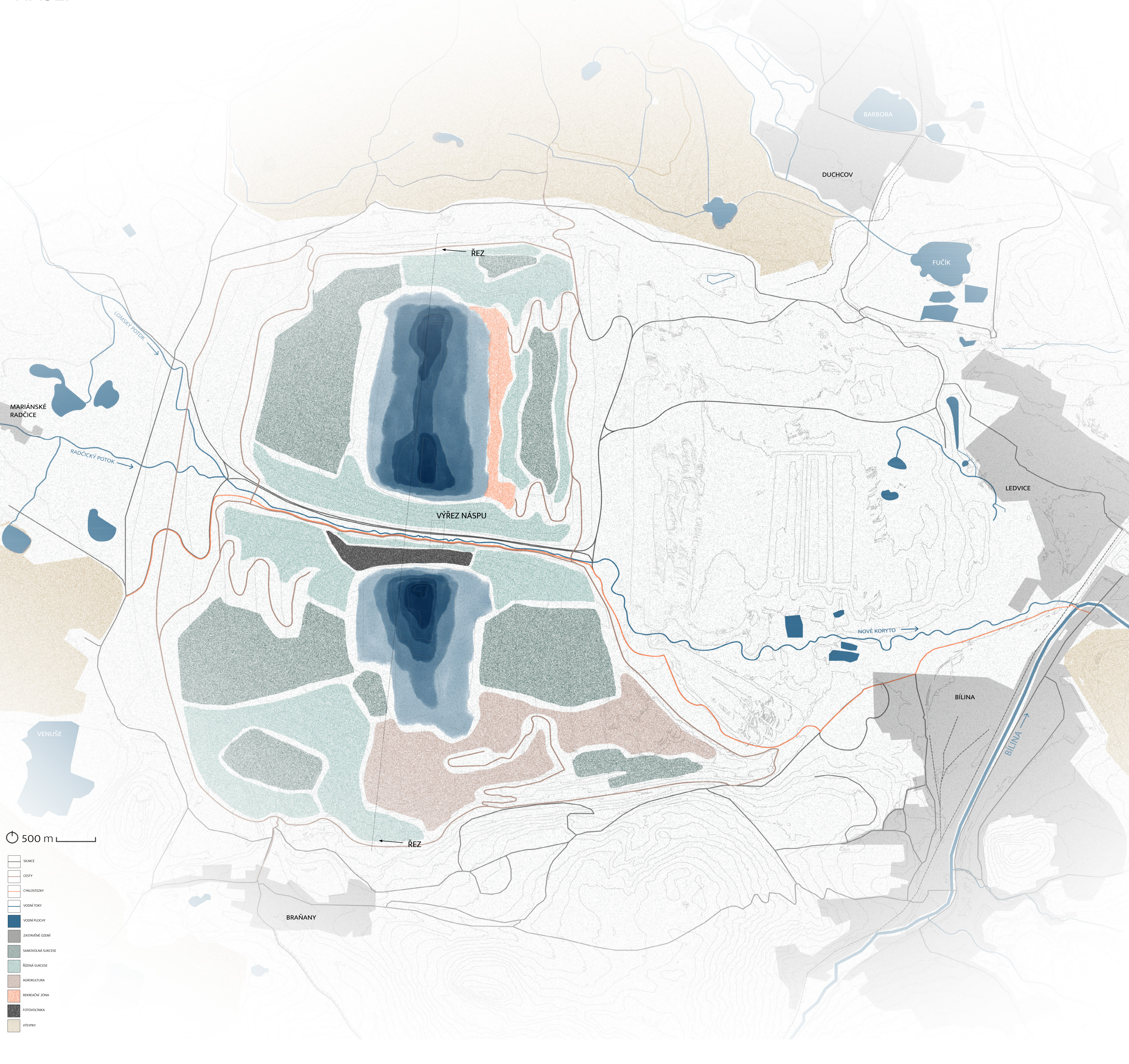
- Ekonomicky nezávislé: Samotná sukcese není finančně náročná, protože přirozeně vzniká sama.
- Obnovuje půdu: Přirozená sukcese obnovuje půdní strukturu a vlivněji obnovuje půdní úrodnost a vlivněji obnovuje půdní úrodnost.
- Biologická diverzita: Přirozená sukcese vede ke zvýšení biologické diverzity a tedy k větší rozmanitosti života a obnově ekosystému.

VÝHODY

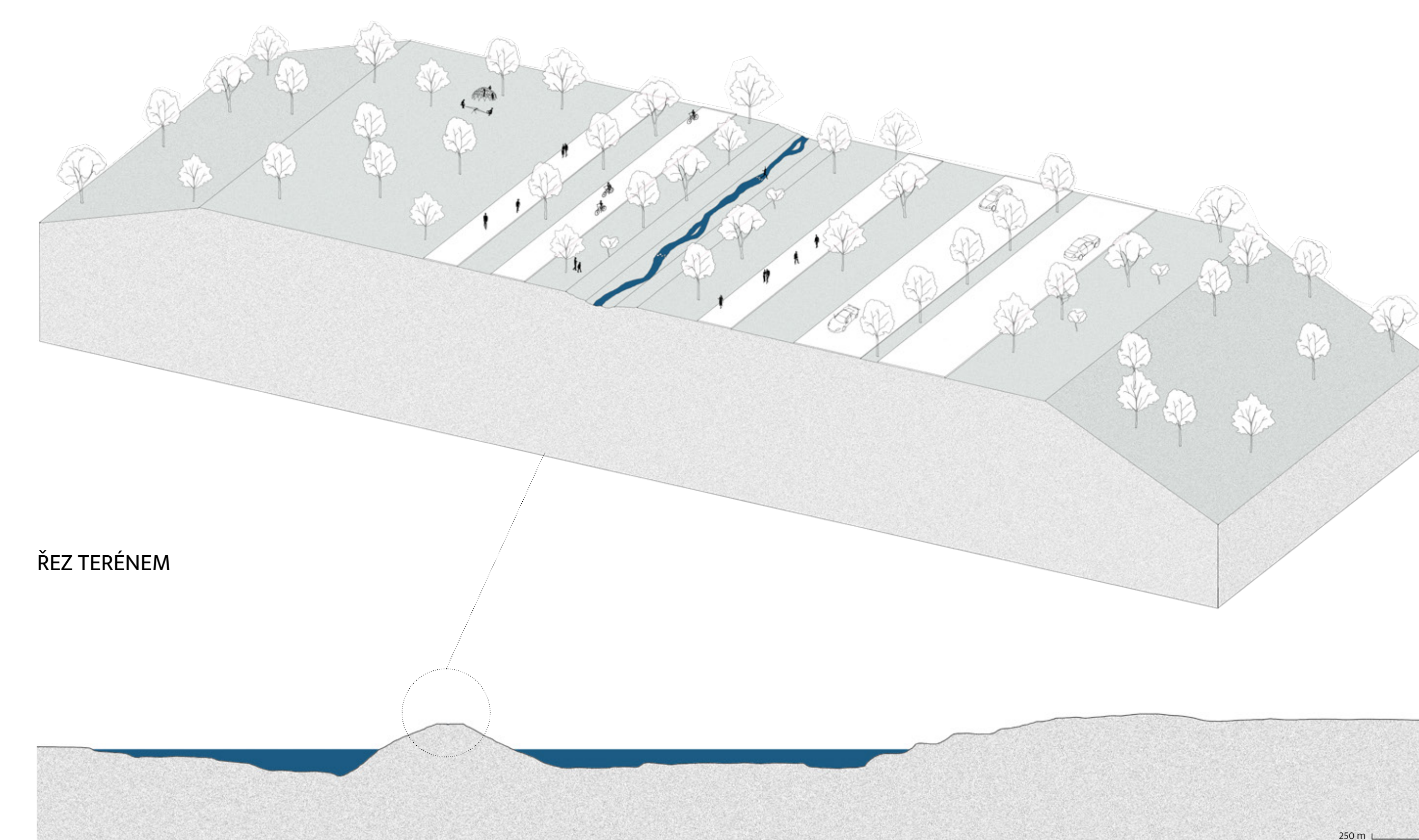
- Ekonomicky nezávislé: Samotná sukcese není finančně náročná, protože přirozeně vzniká sama.
- Obnovuje půdu: Přirozená sukcese obnovuje půdní strukturu a vlivněji obnovuje půdní úrodnost a vlivněji obnovuje půdní úrodnost.
- Biologická diverzita: Přirozená sukcese vede ke zvýšení biologické diverzity a tedy k větší rozmanitosti života a obnově ekosystému.

VYBRANÝ NÁVRH

NÁSEP

VÝŘEZ NÁSPU

VYBRANÉ DETAILY

POPIS VYBRANÉHO NÁVRHU

Z předchozí části diplomního projektu vyplynulo, že nejdůležitější návrh z možných konceptů by měl být "násep". Ovšem v závěru u vyhodnocení jsem dospěl k závěru, že se může řídit pouze jedním hlavním myšlenkou jednotlivých konceptů, ale propojit více konceptů, jen tak doplnit rozmanitost území, které je vlastně žánrové. U takového prostoru, který svou rozlohou zabírá velkou část krajiny, je zcela vhodné využít jej v různých funkcích. Při kombinaci konceptů dojde k propojení území, k podpoře rozvoje rekreačního využití, finanční prosperitě atd.

Náslep rozhodl celá řešení území na dvě části. Z liniových prvků náslep vedou propojky s pešským trasami a cyklistickými. Zároveň vznikne i okružní trasa kolem celého komplexu. Z této okružní trasy budou přístupové cesty do severní i jižní části území.

V severní části se nachází rekreační zóna, která zahrnuje pozvolnou pláž, zájezdy a jinou komerční vybavenost. Na protějším břehu je navrhnut prostor pro samovolnou sukcesi, který přechází k říčnímu toku a zabraňuje záplavám. V jednom směru je ukončen přístupovou cestou k rekreační zóně. V druhém směru přechází říční sukcese na svah náslep.

V jižní části je umístěna na spodní části náslep malá fotovoltaická elektrárna s rozlohou 20 ha, ke které opět vede přístupová cesta pro údržbu panelů. Na ostatních plochách se nachází kombinace sukcesních ploch říčních a neříčních s propojením s agrokulturou popopisovanou v konceptu ČS a permakulturní farmou. K těmto jednotlivým zemědělským farmám, sadům a polím samozřejmě povedou další sestupové přístupové cesty.

